

סדר _____ מסכת _____

פרק ג' משנה א' (חלק 1)

כותרת: אחריות על נזק שנגרם כתוצאה מהנחת חפץ

במעבר ציבורי

המניח את הפד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור.

[הסבר: האיש ש _____ לא צריך _____]

הטעם: _____

ואם הזיק בה, בעל החבית חייב בנזקו.

הטעם: _____

4. **סמנו** בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב, פטור.

5. **סמנו** גם את **מילות הדין הנוספות** בצבע **כתום**.

6. **סמנו** בצבע **צהוב** את **שני המקרים** במשנה.

7. **כתבו** את **הטעם** לדינים שבמשנה לפי הנלמד בכיתה.

8. פירושי מילים: **מתחו קו** בין כל מילה לפירוש המתאים.

• לא חייב לשלם	• הזיק בה
• מקום מעבר ציבורי	• פטור
• קיבל נזק	• רשות הרבים

פרק ג משנה א (1)

אדם הניח חפצים במקום מעבר ציבורי,
והם נשברו או גרמו לנזק

ג'ורג'ט יצאה מהסופר עם שני סלים כבדים. כאשר היתה בחוץ, נזכרה שהשאירה בקופה את בקבוק השתייה שלה. היא לא יכולה בלי בקבוק השתייה שלה בחום הזה! היא רצתה לחזור, אבל מכיון שהסלים היו כבדים, היא החליטה להשאיר אותם לרגע ברחוב. 'מי יקח שני סלי ירקות של אישה זקנה?!' אמרה לעצמה, והלכה לקחת את הבקבוק.

כאשר חזרה, חיכתה לה הפתעה: סל אחד היה הפוך, ולידו רוכב אופניים שזה הרגע נפל מאופניו. הרוכב לא נפגע, אבל פנס האופניים נשבר. הסל ההפוך היה מפוזר על הארץ.

ג'ורג'ט צעקה: 'הלו, אתה לא רואה שיש כאן סלים?!' תסתכל לאן אתה נוסע! אתה תשלם לי על כל הירקות והפירות!!'. רוכב האופניים אמנם לא הרים את קולו, אבל היה החלטי: 'גברת, פה מעבר ציבורי, לא מניחים חפצים. הפנס עלה לי 70 שקל'.

1. למה ג'ורג'ט חושבת שהיא צודקת?

2. למה רוכב האופניים חושב שהוא צודק?

3. מי לדעתכם צריך לשלם?

9. לפי המשנה, מי צודק בסיפור עם ג'ורג'ט ורוכב האופניים
בעמוד הקודם? מי ישלם למי?

10. משימה לבחירה: כתבו סיפור / ציירו ציור / הכינו הצגה קצרה
על המקרים במשנה.

11. היזכרות: השלימו את שמות שישה סדרי משנה
(זכרו – זמ"נ נק"ט)

_____, _____, _____, _____, _____, _____
מועד, נזיקין, _____, _____, _____, _____.

פרק ג' משנה א' (חלק 2)

אדם נתקל ונשבר לו חפץ. לאחר זמן, שברי החפץ גרמו
נזק לאדם אחר.

רן יצא שמח מהקיוסק. זה עתה פינק את עצמו בחטיף ושתייה מהכסף
שסבא הביא לו ליום ההולדת. 'אין כמו קולה קרה ביום חם' חשב לעצמו
שמח וצוהל. רן התחיל לחשוב אם וכמה יכבד מהחטיף את אחותו הקטנה,
כאשר לפתע נתקלו רגליו במרצפת שבלטה מהרצפה, והוא נפל. כאשר קם,
ראה שחוץ משפשוף במרפק ימין ובברך שמאל – לא נפגע. כן, הוא לא נפגע
בגופו, אבל ליבו היה פצוע, כי בקבוק הקולה הנכסף היה מונח לו שבור כשני
מטרים ממנו. הכאב שבליבו פינה את מקומו לטובת כעס: 'מה זה, למה לא
מתקנים את המרצפות כאן!! לא מפנה את שברי בקבוק הקולה!! שילמדו
לקח ויתקנו את המרצפות!!'.

רן הלך לביתו להביא עוד כמה שקלים ולקנות בקבוק קולה אחר, וכאשר חזר
ראה את מוש רוכב על אופניים. רוכב ו-עולה על שברי הבקבוק. הצמיג
והפנימית נקרעו, ועכשיו היה תורו של מוש להתרגז: 'מה זה, מי השאיר כאן
שברי בקבוק! שישלם לי על הצמיג ועל הפנימית!!'.

רן היה אחד שלא מתחבא ולוקח אחריות, לכן הוא אמר: מוש, האמת שזה
נשבר לי, אבל אני לא אמור לשלם לך, כי לא שברתי את הבקבוק בכוונה'.

מוש העריך את הכנות של רן, לכן הוא לא התעצבן אלא ענה בנחת: 'רן,
אמנם לא שברת בכוונה, אבל היית צריך לפנות את השברים, כי הבקבוק
הזה הוא שלך'.

1. האם לדעתכם רן צריך לשלם על תיקון הצמיג? מדוע? _____

סדר _____ מסכת _____

פרק ג' משנה א' (חלק 2)

כותרת: אחריות אדם על נזקים שנגרמו משברי חפץ שלו

שנפל במקום ציבורי

נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים, וְהִחֲלַק אֶחָד בְּמִים, אִין שְׁלָקָה בְּחֶרְסִיָּה, חֵיִב.

[פירוש מילים: לקה בחרסיה = נפצע משברי חרס של החבית]

הטעם: _____

רבי יהודה אומר, במתכין, חייב. באינו מתכין, פטור:

[פירוש: במתכין = רצה שהשברים יישארו שלו]

הטעם: _____

1. סמנו בצבע ירוק את האומר המוזכר במשנה.

2. סמנו בצבע כתום את מילות הדין הבולטות: חייב, פטור.

3. סמנו בצבע צהוב את שני המקרים במשנה.

4. כתבו את הטעמים לדינים שבמשנה לפי הנלמד בכיתה.

5. פירושי מילים: מתחו קו בין כל מילה לפירושה.

מקום מעבר ציבורי	לקה בחרסיה
נפצע משברי חרס של החבית	במתכין
מעוניין שהשברים יישארו שלו	רשות הרבים

7. לפי המשנה, מי צודק בסיפור בעמוד הקודם? השלימו:

- לפי התנא הראשון במשנה (תנא-קמא), _____ צודק.
- לפי רבי יהודה, _____ צודק.

8. מה יהיה הדין אם החפץ שנשבר חשוב לבעליו, (מדובר באגרטל שקיבל מסבתא-רבא שלו), והוא מעוניין לבוא ולקחת את השברים? מה יאמר רבי יהודה במקרה כזה? _____

9. מלשון: כאשר שני חכמים לא מסכימים, וכל אחד אומר דעה שונה של חכמו, קוראים לכך _____.

10. השלימו את התרשים לפי הנלמד במשנה

11. לפניכם המשנה שלמדנו בשיעורים האחרונים, בשלמותה.

הַמְנִיחַ אֶת הַכֹּדֶם בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְכֹא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ וְשִׁבְרָהּ,
פְּטוּר. וְאִם הָזִק בָּהּ, בְּעַל הַחֲבִית חַיֵּב בְּנִזְקוֹ. נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת
הָרַבִּים, וְהִחְלַק אֶחָד בְּמִים, אוֹ שִׁלְקָה בְּחֶרְסִיָּה, חַיֵּב. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, בְּמִתְכַּוֵּן, חַיֵּב. בְּאִינוֹ מִתְכַּוֵּן, פְּטוּר

א. חלקו את המשנה לרישא וסיפא באמצעות]]

ב. תנו כותרת לרישא

ג. תנו כותרת לסיפא

12. מצאו בתפזורת את ההגדרות – להנאתכם!

ק	ש	ד	ג	ה	ר	ק	מ	ק	ו	ט	פ
א	ת	נ	א	ק	מ	א	ח	ר	י	ו	ת
ו	ש	ה	ז	ל	א	כ	פ	ב	ר	ל	ר
ל	ל	מ	ע	י	ט	ג	ק	ס	ס	כ	ג
י	ו	ר	י	מ	ק	ת	ש	ר	ז	ד	ב
כ	מ	ת	י	ב	ח	י	ס	ב	ל	ש	נ
ה	ע	ג	ו	י	ר	ב	נ	י	ו	ר	י
מ	ט	ר	י	ה	ס	ה	א	י	ט	ע	ו
נ	ש	ב	ט	ו	ל	ע	ת	ה	ר	י	כ
צ	ס	נ	י	ד	כ	ג	ז	ו	א	מ	ת
ת	ב	ש	צ	ת	פ	ה	ט	ד	ש	פ	מ
א	מ	ק	א	ב	ב	פ	ס	ה	ה	ר	ב

רשות הרבים / בור / כד / חבית / חייב / פטור / תנא קמא
רבי יהודה / נזיקין / בבא-קמא / חרס / במתכוין / לקה
אומר / מקרה / דין / טעם / אחריות / תשלום

סדר _____ מסכת _____

פרק ג' משנה ב'

אחריות על נזק שנגרם מהוצאת חפצים לרחוב ברשות
והנחה ברשלנות

"אל תשאל איזו הצפה היתה לי מהגשם" אמר משה. "את כל המים
שפכתי לרחוב".

"מה אתה אומר!" אמר חיים. "האם לדעתך זה מותר?".

"ברור" אמר משה. "אתמול הייתי בשיעור של הרב כהן, והוא אמר
שמותר להוציא את המים לרחוב".

לפתע נשמעה צעקה מכיוון הרחוב "אי!! החלקתי!!". משה וחיים
יצאו מהבית וראו את יפה השכנה שוכבת על הרצפה. "מי שפך
פה את המים?!" שאלה יפה. "זה אני" אמר משה.

"אתה תשלם לי!" אמרה יפה. "מה פתאום, מותר לי לשים שם
מים! הרב כהן אמר זאת בפירוש בשיעור שלו!!!" - השיב משה.

1. למה יפה חושבת שהיא צודקת?

2. למה משה חושב שהוא צודק?

3. מי לדעתכם צריך לשלם?

סדר _____ מסכת _____

פרק ג' משנה ב'

אחריות על נזק שנגרם מהוצאת חפצים לרחוב ברשות
והנחה ברשלנות

השופך מים ברשות הרבים, והזק בֶּהֶן אחר,
חַיֵּב בְּנִזְקוֹ.

המַצְנִיעַ (=מסתיר, טומן באדמה) אֶת הַקּוֹץ, וְאֶת הַזְּכוּכִית, (ולא
הטמין אותם כראוי)

וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדֵרוֹ בְּקוֹצִים, (והקוצים בולטים אל רשות הרבים)

וְגֵדֵר שֶׁנֶּפֶל לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, (=ובעל הגדר לא פינה את השברים
מייד)

וְהַזְּקוֹ בֶּהֶן אֲחֵרִים, -

חַיֵּב בְּנִזְקוֹ.

1. סמנו בצבע **כתום** את מילות הדין הבולטות: חייב, פטור.

2. סמנו גם את מילות הדין הנוספות בצבע **כתום**.

3. סמנו בצבע **צהוב** את ארבעת המקרים במשנה.

4. לפי המשנה, מי צודק מהסיפור בעמוד הקודם? יפה / משה.

5. במשנה יש ארבעה מקרים. בשני המקרים הראשונים יש חפצים
מזיקים ברשות הרבים, שמותר להניח, בתנאי שלא יזיקו. אם
הזיקו – מניח החפצים נושא באחריות.

השלימו את החסר:

א. מותר לשפוך _____, אבל צריך לדאוג שלא _____
עליהם.

ב. מותר לקבור באדמה _____ או _____, אבל צריך
שהיה מספיק _____.

בשני המקרים הבאים החפצים לא ממש הונחו בהיתר, אבל אפשר
לומר ש'כמעט היה מותר' להניח אותם.

גם בשני המקרים האלו – מניח החפצים נושא באחריות לנזקים.

ג. מותר לשים קוצים על הגדר הפרטית, אבל בתנאי שהם לא
יהיו בשטח _____.

ד. מותר לבנות גדר קרוב לרשות הרבים, בתנאי שאם היא
_____ אז, _____.

6. לפניכם המשנה בשלמותה

השופך מים ברשות הרבים, והזק בֶּהֶן אחר, חַיֵּב בְּנִזְקוֹ המַצְנִיעַ אֶת
הַקּוֹץ, וְאֶת הַזְּכוּכִית, וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדֵרוֹ בְּקוֹצִים וְגֵדֵר שֶׁנֶּפֶל לְרִשּׁוֹת
הָרַבִּים וְהַזְּקוֹ בֶּהֶן אֲחֵרִים, חַיֵּב בְּנִזְקוֹ

א. חלקו את המשנה לרישא וסיפא באמצעות [[

ב. תנו כותרת לרישא _____

ג. תנו כותרת לסיפא _____

פרק ג' משנה ג'

אחריות על נזק שנגרם מהוצאת חפצים לרחוב באיסור,
ודין החפצים

'אילו תאנים טובות' חשב לעצמו אליאור. 'ממש עץ מצויין, העץ הזה. אבוא לכאן גם בעוד שבועיים'. הלך אליאור לביתו כשהוא מרוצה מהתאנים הרבות שקטף. כאשר הגיע הביתה הכריז: "הבאתי תאנים, ורק אני מחליט עליהם! וטובה, אל תגידי שלא שמעת!!" אמר לאחותו. 'אל תדאג', הרגיעה אותו אמא, 'היא לא אוהבת תאנים'. "קיכסה אאנים" אמרה טובה הקטנה.

"אני מייבש חלק מהתאנים" הכריז אליאור. "מחוץ לבית אין בעיה" ענתה לו אמא. אליאור חתך את התאנים, ופרש אותם על קרטון במדרכה מול שביל הכניסה לבית. 'אנשים לא גנבים' חשב לעצמו. וגם לא כולם אוהבים תאנים'.

כמה דקות לאחר שחזר לביתו, שמע קול צעקה: "מי שם כאן את התאנים?! אני אראה לו מה זה!!". אליאור נבהל. הוא יצא לראות מה קרה, וראה את שלומי מהכיתה השנייה עם אופניים ליד התאנים, כועס ולוקח את התאנים לשקית.

"היי, אלו התאנים שלי!" קרא אליאור. "בגללך נפלתי מהאופניים ונקרע לי הג'ינס! אתה גם תשלם על הג'ינס, וגם תגיד שלום לתאנים!!" – ענה לו שלומי.

"הלו, אלה התאנים שלי!! ובפעם הבאה תסתכל לאן אתה הולך!!".

מי לדעתך צודק? _____ מדוע? _____

7. היזכרות: השלימו את שמות שישה סדרי משנה (זכרו –זמ"נ נק"ט)

זרעים, _____, נשים, _____,
טהרות, _____.

8. **בנוס****: ציירו את אחד המצבים במשנה, או כתבו סיפור מתאים!

סדר _____ מסכת _____

פרק ג' משנה ג'

אחריות על נזק שנגרם מהוצאת חפצים לרחוב באיסור,
ודין החפצים

המוציא את תבנו ואת קשיו לרשות הרבים (כדי שהם ייפכו-
לזבלים,

והזק בנה אחר, (=אדם אחר ניזוק ונפגע מהקש ותבן)

חייב בנזקו. (=מי שהוציא את הקש והתבן צריך לשלם)

וכל הקודם בנה זכה. (קנס ועונש על שהניח נזק בשטח ציבורי)

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

כל המקלקלין ברשות הרבים, והזיקו,

חייבין לשלם; (=אפילו אם מותר להוציא, כמו בעונת ייבוש הקש)

וכל הקודם בנה זכה. (=אם הוציאו ללא רשות)

ההופה את הגלל (=צואת בקר) ברשות הרבים, והזק בנה

אחר,

חייב בנזקו:

1. סמנו בצבע **כתום** את מילות הדין הבולטות: חייב, זכה.

2. סמנו גם את מילות הדין הנוספות בצבע **כתום**.

3. סמנו בצבע **ירוק** את האומר במשנה.

4. סמנו בצבע **צהוב** את חמשת המקרים במשנה.

5. לפי המשנה, מי צודק בסיפור עם אליאור ושלומי בעמוד
הקודם? _____

6. מהן הדוגמאות שמביאה המשנה לחפצים מזיקים שהונחו
ברשות הרבים ללא רשות?

א. _____
ב. _____

7. בסיפור בעמוד הקודם, התאנים שייכות לאליאור. מדוע מותר
לשלומי לקחת אותן? _____

8. המשנה מביאה מקרה של חפץ שכבר היה מונח ברחוב בצורה
לא מזיקה, ובא אדם, התעסק איתו וגרם לכך שהחפץ יזיק. מהו
החפץ? _____

9. מדוע אנשים מתעסקים עם חפץ שכזה? במה הוא הועיל להם?

10. **בנוס****: לפי רבן שמעון בן גמליאל, באיזה תקופה בשנה יהיה
אסור לשלומי לקחת את התאנים, גם אם הם גרמו לנזק? _____

11. הרחבה: רוב החכמים במשנה נקראים בתואר 'רבי'. החכם
במשנה שלנו נקרא 'רבן' משום שהיה בתפקיד הנשיא.

היזכרו בחכם נוסף שנקרא 'רבן'! _____

פרק ג' משנה ד'

אחריות למנוע נזק לאחר נפילה

זה לא היה היום של צילה. זה התחיל בכך ששכחה את ארוחת הבוקר בבית, והיא היתה צריכה לבקש סנדוויץ' בחדר המורים. זה המשיך בכך שלא היה בחדר המורים שוקולד למריחה אלא רק חומוס, וצילה לא אהבה חומוס. זה המשיך בכך שבהפסקה הכדור ששיחקו בו עף רחוק וכל החברות האשימו אותה. עכשיו היא חוזרת הביתה בלי מצב-רוח.

בעלייה במדרגות – כמה צפוי – צילה מעדה ונפלה. 'מה קורה איתי היום?!' חשבה צילה כשהיא שרועה על המדרגות. 'גם לעלות במדרגות לא יכול ללכת חלק? בכל דבר תקלה? עוד מעט אני אכין שוקו ואגלה שיש בו מלח...' צילה התיישבה והתחילה לחייך לעצמה. 'ואולי... אולי אפתח את התיק ואגלה שיש שם חתולה...' צילה נישאה על כנפי הדמיון, ולפתע באו בריצה במדרגות שני ילדים, ו- טראח, התנגשו בה.

'אאיי!!'. צעקו שלושתם יחד, ושיפשו את גופם הכואב.

'הכל בסדר?' שאלה צילה, נבוכה.

אחד הילדים התחיל לבכות. 'אני יגיד אותך לאמא שלי'.

'אבל לא עשיתי לך כלום!' הצטדקה צילה.

'כן, חוץ מאשר לשבת במעבר ציבורי!'. כעס עליה הגדול מהשניים.

'אבל', הסבירה צילה, 'אני נפלתי! מה יכולתי לעשות?!'.

'לקום, אולי?!' אמר הילד הגדול, 'או שתיצעקי ותבכי, ואז היינו נזהרים!' המשיך הצעיר.

מי לדעתך צודק? _____ מדוע? _____

פרק ג' משנה ד'

אחריות למנוע נזק לאחר נפילה

שְׁנֵי קְדָרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין זֶה אַחֵר זֶה,

וְנָתַקְל הָרָאשׁוֹן וְנָפַל, (והיתה לו אפשרות לקום או להזהיר, והוא לא עשה זאת),

וְנָתַקְל הַשֵּׁנִי בְּרָאשׁוֹן,

הָרָאשׁוֹן חַיֵּב בְּנִזְקֵי הַשֵּׁנִי:

1. **סמנו** בצבע **כתום** את **מילת הדין הבולטת**: חייב.
2. **סמנו** גם את **מילות הדין הנוספות** בצבע **כתום** (מי חייב, במה חייב).
3. **סמנו** בצבע **צהוב** את **המקרה** במשנה.
4. חברו בין המילה לפירושה

• קדירה	• אנשים המכונים סירים וכלים אחרים מחימר
• קדרין	• סיר
• מהלכין	• הולכים

פתרו את התשבץ להנאתכם!

10				3			8				
					4						
											1
			9						7	2	
					6						
											5

מאוזן:

1. הסדר בו נמצאת המסכת.
2. 'מקום ציבורי' בלשון המשנה (משניות א, ב, ג).
3. החומר ממנו עשויה החבית שנשברה (משנה א')
4. נשפכו וגרמו להחלקה (משניות א, ב).
5. התואר של הנשיא (משנה ד).
6. חומר שביר וחד שלא הוטר כראוי (משנה ב).

מאונך:

3. מילת דין, שפירושה הוא 'צריך לשלם' (כל המשניות).
6. 'וכל הקודם בהן - _____' (משנה ד).
7. שמו הפרטי של נשיא ישראל (משנה ד).
8. עשויה מחרס, וכאשר נשברת גורמת לתקלות (משנה א).
9. שם החכם במשנה א'.
10. כינוי לאי-הסכמה בין החכמים.

5. לפי המשנה, מי צודק בסיפור עם צילה והילדים בעמוד הקודם?

6. מהי הדוגמא שמביאה המשנה לאדם שנפל?

7. אתגר: אנו הסברנו, שהקדר שנפל ראשון חייב לשלם לשני, כי לא קם ולא הזהיר אותו. לפי הסבר זה, באיזה מצב הקדר שנפל לא ייצטרך לשלם?

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה א' (חלק 1)

כותרת: אחריות האדם על בעלי חיים שברשותו –הכנסה למקום סגור

הכֹּנֶס צֵאן לְדִיר וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כְּרָאוּי, וְיִצְאָה וְהִזְיקָה,

פְּטוּר.

לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כְּרָאוּי, וְיִצְאָה וְהִזְיקָה,

חַיִּב.

[הסבר: כאשר האדם שבעל החיים שלו _____, אז גם אם

בעל החיים _____, האדם לא צריך _____]

הטעם: _____

3. סמנו בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב, פטור.4. סמנו בצבע **צהוב** את **שני המקרים** במשנה.5. **כתבו** את **הטעם** לדינים שבמשנה לפי הנלמד בכיתה.6. פירושי מילים: **מתחו קו** בין כל מילה לפירוש המתאים.

• הכֹּנֶס	• כבשים ועיזים
• צֵאן	• מולה
• בְּפָנֶיהָ	• לא צריך לשלם
• פטור	• מי שהכניס

פרק ו משנה א (1)אחריות האדם על בעלי חיים שברשותו –
הכנסה למקום סגור

מנשה היה שמח מאוד. בכל זאת, לא כל יום מקבלים כלב. היום לכבוד יום ההולדת שלו הוא קיבל כלב. לא רק כלב, גם מלונה שווה שתעמוד בחצר. אבא ואמא ידעו שזה החלום שלו - כלב עם מלונה בחצר. מנשה יצא לסיבוב עם הכלב, ובסיום הכניס אותו למלונה וקשר אותו בשרשרת.

למחרת מנשה קם מוקדם כדי לתת לכלב לאכול, ולחרדתו הוא גילה שהכלב כבר אירגן לעצמו ארוחת בוקר מהארנבת של השכנים. 'אוי ואבוי!! איך זה קרה!! הרי הוא היה קשור בשרשרת!!' חשב מנשה בבהלה.

הטלפון מהשכנים לא איחר לבוא. 'מה זה?! נראה לך הגיוני שאתה תגדל כלב שאוכל כאן את בעלי החיים של השכנים?! אתה תשלם על הארנבת הזו!!'

מנשה ממש בכה: 'אבל קשרתי את הכלב! זאת לא אשמתי שהוא הצליח לברוח – אין לי מושג איך! למה אני צריך לשלם אם שמרתי על הכלב כמו שצריך?!'

1. למה השכנים חושבים שהם צודקים?

2. למה מנשה חושב שהוא צודק?

3. האם לדעתכם מנשה צריך לשלם?

פרק ו' משנה א' (חלק 2)

אדם שמר על בעל החיים שלו כראוי, ומישהו אחר שחרר אותו

מנשה (מהסיפור הקודם) הלך כמה ימים במחשבות: איך הכלב השתחרר? הרי קשרתי אותו היטב!

מנשה חזר בערב מטויל עם הכלב, וכאשר חזר – הקפיד לשים את השרשרת על מוט הברזל החדש שאבא שלו תקע ליד המלונה. מנשה נכנס הביתה, ומיד שמע נביחות. מבט קצר מהחלון הפתיע והרגיז אותו כאחד: רן, הבן של השכנים מעבר לכביש, לקח את הכלב שלו לסיבוב! 'איך הוא מעז?' חשב מנשה לעצמו בכעס. אך מיד התאפק, והחליט לעקוב אחרי רן.

תוך כדי הליכה שקטה, חשב מנשה: 'אולי רן הוציא אז את הכלב, וכך הוא יכול היה לאכול את הארנבת? אברר זאת!'.

אחרי מספר דקות של מעקב פנה מנשה אל רן בחביבות ואמר לו: 'היי רן! מה קורה? רק רציתי לוודא שאתה מחזיר את הרצועה למוט הברזל שאבא שלי תקע באדמה'.

רן התבלבל. הוא חשב שמנשה יכעס מאוד, וזה לא ממש קרה. הוא ענה: 'ככן, בבטח!'. מנשה שאל: 'ולפני שהיה מוט הברזל, אני מקווה שהכנסת את הכלב למלונה'. רן נרגע קצת ואמר: 'כן. אני בטוח שכן'.

'רן', אמר מנשה תוך שטון הדיבור שלו הופך לסמכותי ותקיף: 'אתה לקחת את הכלב שלי לסיבוב לפני כמה ימים, והוא אכל את הארנבת של השכן, מכיון שלא קשרת אותו היטב! עליך לשלם לו על הארנבת!'.

רן התבלבל לרגע, אבל מיד אמר: 'זה הכלב שלך, אתה אחראי עליו ולא אני!'.

1. האם לדעתכם רן צריך לשלם על הארנבת? מדוע? _____

2. באיזה מקרה הדין יהיה שונה? _____

9. לפי המשנה, מה יהיה הדין בסיפור עם מנשה והשכנים בעמוד הקודם?

באיזה מצב מנשה לא צריך לשלם? _____

באיזה מצב מנשה צריך לשלם? _____

10. משימה לבחירה: כתבו סיפור / ציירו ציור / הכינו הצגה קצרה על המקרים במשנה.

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה א' (חלק 2)

כותרת: אחריות אדם על נזקים שנגרמו מבעל חיים

שהוא לא שלו, אך הוא קלקל את שמירתו

נִפְרָצָה בְּלִילָה, או שִׁפְרָצוֹה לִסְטִים, וְיִצָּאָה וְהִזִּיקָה,

פְּטוֹר.

[פירוש מילים: לסטים = שודדים]

הטעם:

הוציאוהו לסטים,

הלסטים חִיבִין.

הטעם:

2. **סמנו** בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב / פטור.

3. **סמנו** בצבע **צהוב** את **שני המקרים** במשנה.

4. **כתבו** את הטעמים לדינים שבמשנה לפי הנלמד בכיתה.

5. פירושי מילים: **מתחו קו** בין כל מילה לפירושה.

לסטים	גרמה לנזקים
פרצוה	גנבים
הזיקה	פרצו אותה (את הגדר)

5. לפי המשנה, מי צריך לשלם על הארנבת בסיפור בעמוד הקודם? השלימו:

- בסיפור כמו שהוא, _____ צריך לשלם.
- אם רן היה רק משחרר את הכלב ולא מוציא אותו לטיול, _____ צריך לשלם.

6. השלימו את התרשים לפי הנלמד במשנה

7. לפניכם המשנה בשלמותה

הַכּוֹנֵס צֵאן לְדִיר וְנָעַל בְּפָנָיָה כְּרָאוּי, וְיִצְאָה וְהִזִּיקָה, פֶּטוּר. לֹא נָעַל
בְּפָנָיָה כְּרָאוּי, וְיִצְאָה וְהִזִּיקָה, חֵיב. וְנִפְרָצָה בְּלִילָה, אוֹ שֶׁפֶּרְצָהּ
לִסְטִים, וְיִצְאָה וְהִזִּיקָה, פֶּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לִסְטִים, הִלִּסְטִים חֵיבִין.

א. חלקו את המשנה לרישא וסיפא באמצעות [[

ב. תנו כותרת לרישא _____
ג. תנו כותרת לסיפא _____

8. מצאו בתפזורת את ההגדרות הקשורות למשנה

ט	ו	פ	צ	נ	ב	צ	ק	ת	ה	ז	פ
ת	ו	י	ר	ח	א	ט	א	ו	מ	ר	ל
ל	פ	ר	ק	ע	מ	ת	ש	נ	ק	פ	י
ת	ז	כ	ב	ש	י	מ	ח	פ	ר	מ	כ
ש	פ	ש	ד	ב	ח	ז	י	ו	ה	י	ש
ל	ת	ט	ק	פ	א	ו	י	ה	ש	ט	ח
ו	ע	א	ו	ג	א	ק	ב	מ	ק	ס	ו
מ	ג	ו	ק	ר	ו	נ	מ	ע	ת	י	ט
ט	ל	ס	כ	י	י	פ	ק	א	מ	ל	ר
ע	כ	ל	ח	ד	ת	פ	ו	ט	ק	נ	נ
פ	ע	ז	ב	ש	ר	פ	ל	ח	ע	כ	ת
נ	ס	ל	נ	מ	נ	י	ק	י	ז	נ	פ

צאן / כבשים / עיזים / דיר / חייב / פטור / נעל כראוי / ליסטים /
נזיקין / בבא-קמא / אומר / מקרה / דין / טעם / אחריות / תשלום

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ב' (1)

סוגי שמירה על בעל חיים, שלאחריהן נגרם נזק

אחרי מה שקרה עם רן והכלב שלו, שאר הילדים בשכונה החליטו
שהם לא ללוקחים סיכון. הם לא ישאירו את הכלב ללא שמירה!

לחיים היתה שיטה: הוא היה קושר את הכלב לכל מקום שהגיע
אליו. ספריה, מכולת, סניף, חברים...

יום חופש אחד, חיים הלך לבריקה עם החברים. הוא קשר את
הכלב ליד הכניסה. 'איזה מזל שאני מסודר וקושר את הכלב כל
פעם', חשב לעצמו בשביעות רצון.

מה רבה היתה אכזבתו ותדהמתו, כאשר יצא מהבריקה, והכלב
האהוב לא היה שם. הוא פנה אל האיש בכניסה לבריקה: 'אולי
ראית מה היה עם הכלב שלי?!' 'הוא שלך?!' מסכן! הוא השתגע
בשמש, בסוף נתן קפיצה נוראית וקרע את הרצועה'.

בערב הכלב חזר, עם סימני סעודה על פרצופו. היה רק עניין של
זמן עד שידפקו בדלת ויודיעו על שרקן / ארנבת / תרנגולת שכבר
אינם...

'אבל שמרתי עליו היטב!' מלמל חיים לעצמו...

1. מדוע השמירה של חיים לא היתה טובה? _____

2. חשבו על דוגמא נוספת לשמירה לא טובה _____

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ב' (1)

סוגי שמירה על בעל חיים, שלאחריהן נגרם נזק

הַנִּיחָה בַּחֲמָה, או שְׁמָסְרָה לְחֶרֶשׁ, שׁוֹטָה וְקָטָן,

וְיִצְאָה וְהִזְיָקָה,

חִיב.

[פירוש מילים: הַנִּיחָה = הניח אותה, בַּחֲמָה = בשמש.

חֶרֶשׁ = שאינו שומע ואינו מדבר, ובעבר היה מנותק מהסביבה ומהחברה.

שׁוֹטָה = אדם חסר דעת ואחריות]

הטעם:

מָסְרָה לְרוּעָה, נִכְנָס הָרוּעָה תַּחְתָּיו.

הטעם:

1. סמנו בצבע **כתום** את מילות הדין הבולטות: חייב / פטור.

2. סמנו גם את מילות הדין הנוספות בצבע **כתום**.

3. סמנו בצבע **צהוב** את שני המקרים במשנה.

4. כתבו את הטעם לדינים שבמשנה לפי הנלמד בכיתה.

הַנִּיחָה / מָסְרָה	מבולבל, חסר דעת ואחריות
חֲמָה	הניח אותה, מסר אותה
שׁוֹטָה	הרועה אחראי במקומו
נִכְנָס הָרוּעָה תַּחְתָּיו	שמש

5. מהן הדוגמאות שמביאה המשנה **לשמירות גרועות**, שאין פוטורות את הבעלים של החיה מתשלום? א. _____

ב. _____

חיים אמר לשלמה: 'תקשיב, אני נותן לך לשמור על הכלב, ואם יקרה משהו, שהכלב יזיק לאיזה חיה, אתה תהיה האחראי!'

שלמה אמר: 'צודק! המשנה אומרת כמוך!'

6. איך נקרא התפקיד של שלמה בלשון המשנה? _____

7. איך כותבת המשנה 'שלמה אחראי במקום חיים'? _____

8. במשנה שלמדנו היה חלק של **דין**, שלא הוזכרו בו בכלל מילות הדין שאנחנו רגילים לחפש במסכת בבא קמא.

א. העתיקו את מילות הדין הללו. _____

ב. מה פירוש המילים האלו? **החליפו** אותן במילים **משלכם**.

9. פירוש המילים בבא קמא:

בבא = _____ [כמו 'באב אל ואד', 'באב אל מנדב']

קמא = _____ [כמו 'תנא קמא', 'בית המשפט קמא']

וביחד - _____ = **החלק הראשון** של דיני כספים וממונות במשנה.

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ב' (2)

בעל חיים שנפל או ירד לחצר אחרת, והזיק

בוני התרגש מאוד. ובאמת, היה אפשר להבין אותו, הרי לא לכל ילד במושב יש כבשה! סבא הבטיח לו שליום הולדת 11 הוא יקבל כיבשה משלו, וסבא גם קיים.

סבא הסביר לו שצריך להרגיל את הכבשה לאכול עשבי בר. בוני החליט לקחת אותה לשטח הפתוח שליד הכניסה למושב. בדרך בוני שם לב שהגדר של החצר של משפחת מרציאנו נפלה. 'אוי', חשב בוני, 'הרי החצר של משפחת מרציאנו נמוכה מהכביש, ואם מישהו ייפול הוא עלול להיפגע'.

בוני התרחק משפת הכביש. 'בטח הכבשה תבוא איתי. היא כיבשה חכמה!' אמר לעצמו. הוא הסתובב, והספיק לראות אותה... מחליקה לגינה של מרציאנו! בוני נבהל מאוד ורץ לראות אם קרה משהו לכבשה. כאשר הגיע פרץ בצחוק: הכבשה נפלה בדיוק על השיחים של עגבניות השרי ואכלה מהם.

אך כן הסיפור רק התחיל. גברת מרציאנו יצאה מהבית והתחילה לנזוף בו: 'מדוע לא שמרת על כבשתך, עליך לשלם לי על שיחי עגבניות השרי שהכבשה מעכה ואכלה!'.

'אבל כבשה לא אמורה ליפול לגינה' טען בוני, 'אינני אשם'. ואם לשלם, רק כאילו השיחים היו קש, שמרפד את הנפילה ומשביע את הכבשה. מאיפה אני אשלם על כל-כך הרבה עגבניות שרי?!'

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ב' (2)

בעל חיים שנפל או ירד לחצר אחרת, והזיק

נפלה לגנה והזיקה,

משלם מה שנהנית.

ירדה כדרך והזיקה,

משלם מה שהזיקה.

[פירוש מילים: כדרך = בדרך רגילה. מה שנהנית = מה שהרוויחה הבהמה מהפירות. מה שהזיקה = השווי של הפירות שניזוקו]

העצמ:

1. סמנו בצבע כתום את מילות הדין הבולטות: חייב, פטור.

2. סמנו גם את מילות הדין הנוספות בצבע כתום.

3. סמנו בצבע צהוב את שני המקרים במשנה.

4. כתבו את הטעם לדינים שבמשנה לפי הנלמד בכיתה.

5. ארוחה יומית רגילה (=קש) של כבשה עולה 20 ₪. הכבשה הגיעה לגינת השכן, ואכלה ארוחה יומית יקרה, ענבים בשווי 60 ₪.

א. באיזה מצב ייצטרך בעל הכבשה לשלם 20? _____

6. באיזה מצב ייצטרך לשלם 60? _____

פרק ו משנה ג

אחריות האדם על אוכל שהניח בשטח של חבירו

יובל וחברותיה צעדו עם הכיתה במסלול בטיול השנתי. הבטן שלהם כבר 'קירקרה', והם ציפו בקוצר רוח להפסקת ארוחת הצהריים. הן שמחו מאוד כאשר המדריכה הכריזה 'בנות, אנחנו עוצרים כאן לאכול! בבקשה לשבת רק באיזור הספסלים מתחת לעץ הגדול!'. יובל התכופפה אל התיק כדי להוציא את הלחמניה עם הפסטרמה, וכאשר הרימה את ראשה חיכתה לה הפתעה – לא היה מקום ליד אף שולחן! יובל פנתה לשני חברתה הטובה ואמרה – 'בואי נאכל מאחורי הגדר הזו, אני רואה שם כיסאות ושולחן'. אבל המדריכה אמרה לאכול רק ליד הספסלים מתחת לעץ, ענתה לה שני. 'עזבי אותי, גם אין כאן מקום, וגם – מה כבר יכול לקרות?!'. שני הסכימה, והן עברו את הגדר והתיישבו. לאחר שנטלו את ידיהן הוציאו את האוכל – פסטרמה ליובל וטונה לשני – והניחו על השולחן. לא עברה דקה ורבע, ומשום-מקום הגיע כלב בולדוג אימתני. 'אמאלהה' צרחו הבנות ונסו על נפשן אל הספסלים. לאחר שהסדירו את נשימותיהן והתאוששו, נזכרו שהלחמניות שלהן נשארו על השולחן. מבט קצר לאחור גילה ששתי הלחמניות נטרפו ואין עוד. 'היי! חוצפן הכלב הזה! כעסה יובל. 'מי הבעלים שלו שלא שמר עליו! עכשיו אני תובעת אותו!' 'מי שם כאן לחמניה עם פסטרמה?! הכלב שלי רגיש לפסטרמה! אני צריך לרוץ איתו עכשיו לוטרינר! הוא מתפתל לי מכאבים! עכשיו תשלמו לי על כל הטיפול לוטרינר! – אמר אדם גבוה ונחמד, שמתברר שהוא היה הבעלים של הכלב.

1. מי לדעתכם צריך לשלם? הקיפו: בעל הכלב / יובל / שניהם זה

לזה

2. הסבירו מדוע _____

בס"ד ד'תשפ"ד מסכת _____

פרק ו' משנה ג'

כותרת: אחריות האדם על אוכל שהניח בשטח של חבירו

המגדיש לתוך שדה חבירו שלא ברשות,

ואכלתו בהמתו של בעל השדה,

פטור.

ואם הזקה בהן,

בעל הגדיש חייב.

ואם הגדיש ברשות,

בעל השדה חייב.

הטעם:

3. סמנו בצבע **כתום** את מילות הדין הבולטות: חייב/פטור

4. סמנו בצבע **כתום** את שאר מילות הדין

5. סמנו בצבע **צהוב** את שלושת המקרים במשנה.

6. פירושי מילים: מתחו קו בין כל מילה לפירוש המתאים.

• המגדיש	• נגרם לה נזק
• ואכלתו	• עושה גדיש = חבילות חציר
• הזקה	• לא צריך לשלם
• פטור	• ואכלה אותן (=את הגדיש)

7. השלימו: הדוגמה לאוכל במשנה: _____
 הדוגמה לבעל החיים במשנה: _____

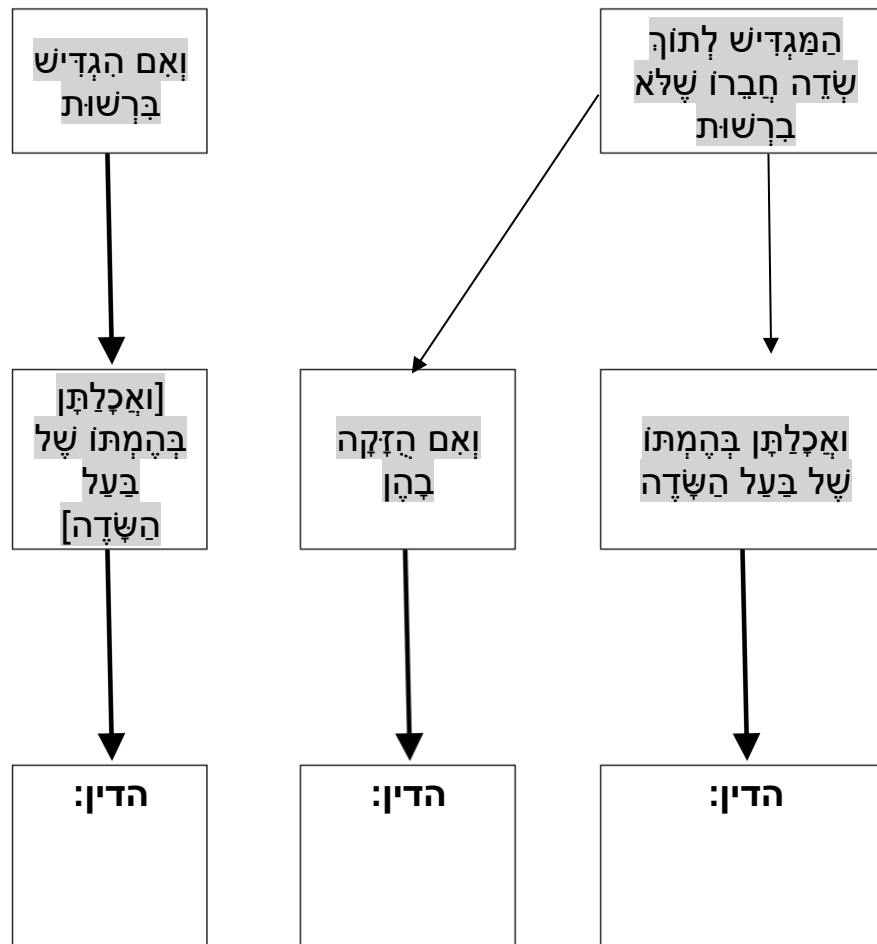
8. לפי המשנה, צריך לשלם בסיפור של יובל והכלב מהעמוד הקודם? הקיפו: בעל הכלב / יובל / שניהם זה לזה

9. העתיקו את המילים במשנה בהן נאמר שבעל הכלב לא צריך לשלם ליובל. _____

10. העתיקו את המילים במשנה בהן נאמר שיוכל צריכה לשלם לבעל הכלב. _____

11. לפי הנאמר במקרה השלישי במשנה, באיזה מצב יובל לא תצטרך לשלם לבעל הכלב, גם אם נגרם נזק לכלב? _

11. השלימו את הדינים בתרשים לפי המשנה

פרק ו' משנה ד' (חלק 1)

האחריות על חפץ בוער שניתן לאדם אחר

כמה שבנות כיתה ו' התרגשו. ל"ג בעומר הגיע, ואיתו המדורות, המנגל, הלילה הארוך והביחד עם החברות. שגית, רינה וחברותיהן התארגנו ללילה האהוב. איסוף כסף, רשימות קניות, ו-תורנות שמירת הורים. שגית קבעה מראש עם אבא שלה, שהוא יהיה בין 1 ל-2 בלילה. 'אין בעיה, רק תדאגי לכך שעדיין יהיה מנגל פעיל. אני דורש 2 נקניקיות והמבורגר בשכר'. 'אין בעיה אבא, רק תבוא. בונים עליך'.

שגית לא ידעה אם אבא שלה מתכוון ברצינות ל"שכר", אבל מה שבטוח – מגיע לו. לכן דאגה לשריין לו את הנקניקיות וההמבורגר. כאשר הגיעה השעה, אבא התייצב, ומיד ניגשה אליו שגית עם צלחת. 'כל הכבוד! נו, איך יצא הבשר?' אני כבר בודק....!

היה מאוד נחמד לכולם.

אחרי שסיים לאכול, אמר אבא של שגית: 'טוב, מי שופכת את הפחם של המנגל?' - 'אבא, לא צריך...' - 'חמודה, זה בטיחות. במנגל לא פעיל – שופכים את הגחלים'. 'אני' 'ואני' – אמרו שגית ורינה.

'בנות, אני מבקש שתקחו את המנגל לאיזור החולות מאחורי הדשא, ושם תשפכו אותו'.

הבנות הלכו וחזרו, והמשך הלילה היה מאוד נחמד, ובבוקר כאשר יצא אבא לעבודה, הוא ראה לתדהמתו את הגחלים הפוכות באמצע הדשא. 'אוי ואבוי', חשב לעצמו בקול.

'אדוני הנכבד'. פנה אליו פקח שעבר במקום. 'אני מבין שזה היה במדורה שלכם! אתה תצטרך לשלם על הנזק!'

1. מי לדעתכם צריך לשלם? אבא / הבנות / אף אחד

נמקו!

בס"ד

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ד' (חלק 1)

כותרת: האחריות על חפץ בוער שניתן לאדם אחר

השולח את הבֶּעֶרָה בְּיַד חֶרֶשׁ, שׁוֹטֵה וְקָטָן,

פֶּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיֵּב בְּדִינֵי שְׁמַיִם.

שֶׁלַח (את ה _____) בְּיַד פֶּקֶח,

הפֶּקֶח חַיֵּב.

פירוש מילים: פיקח= אדם בוגר, שנושא באחריות על מעשיו.

וְחַיֵּב בְּדִינֵי שְׁמַיִם = בית הדין לא יכולים לחייבו, אך הוא (מי ששלח) צריך לשלם.

2. **סמנו** בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב/פטור

3. **סמנו** בצבע **ירוק** את **שאר מילות הדין**

4. **סמנו** בצבע **צהוב** את **שני המקרים** במשנה.

5. פירושי מילים: **מתחו קו** בין כל מילה לפירושה.

• אינם מספיק אחראיים	• הבֶּעֶרָה
• צריך לשלם, אך בית הדין לא יכול לחייבו	• חרש
• האש	• חַיֵּב בְּדִינֵי שְׁמַיִם
• אדם בוגר ונושא באחריות	• חֶרֶשׁ, שׁוֹטֵה וְקָטָן
• חרש מלידה (בתקופות קדומות, שלא היה מבין ואחראי למעשיו)	• פיקח

6. לפי המשנה, מי צריך לשלם על הדשא בסיפור בעמוד הקודם?
השלימו:

- אם הבנות הן בנות-מצוה, _____.
- אם הבנות אינן בנות-מצוה, מדיני אדם - _____.
- _____, אבל מדיני שמים- _____.

7. מצאו את המילים בתפזורת להנאתכם!

ק	ת	ו	ש	ר	ב	ס	נ	כ	נ	ג	פ	מ
פ	א	ח	פ	ל	ת	צ	נ	ס	ש	ט	י	י
ק	ט	ל	ב	פ	ט	ס	ג	א	פ	מ	ק	ל
ק	י	ו	ע	ר	ה	ה	ד	ב	ש	ה	ח	פ
י	מ	ר	ר	ח	ד	ב	ו	י	פ	ו	ל	ס
ז	י	ע	ה	מ	ע	ע	נ	צ	ו	ז	ט	ד
מ	י	י	ר	ע	ד	י	ת	ג	מ	ס	ל	ה
ל	ח	ח	ו	נ	ד	י	ד	פ	א	ר	ו	ע
כ	ל	ל	פ	ב	ד	ת	נ	ת	מ	ט	ב	א
ו	ע	ת	ב	ת	ג	ו	ק	י	ק	ח	א	ר
א	ב	י	ק	מ	ה	י	פ	ק	א	מ	ר	ה
ל	י	ה	כ	צ	נ	ר	ו	ש	ב	ד	ק	נ
ח	ג	ב	ש	ו	מ	ח	ר	ז	ב	ת	מ	מ
מ	א	ס	מ	ה	ו	א	ג	ס	ה	נ	פ	ת

אש / פיקח / בערה / חרש / שוטה / קטן / בר דעת

חייב בדיני שמים / פטור מדיני אדם / אחריות / בבא קמא

בר מצוה / בת מצוה / אוכל מזיק / נכנס ברשות / בעל חיים

בס"ד

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ד' (2)

קביעת האחראי על נזקי שריפה כאשר יש כמה גורמים

'מדורת לג בעומר השנה היתהמצויינת מכל הבחינות', סיכם לעצמו שובל. 'החברים, האוכל, השירים, ואפילו נשארו לנו הרבה קרשים'. 'חבר'ה, יאללה, מתקפלים', שמע את אבא של ראובן אומר. 'הגיע כבר הבוקר. קפה למעוניינים והביתה'.

'לא מתאים לי קפה, אני רוצה ללכת לישון' חשב שובל. 'אבל מה עם הקרשים שנשארו? ממש בל תשחית לא לשרוף אותם!' הוא הסתובב לקחת קרשים ולהוסיף למדורה, אבל כאשר חזר ראה שהחברים כבר כיבו את המדורה. 'אוּוּף!! למה לא חיכיתם שנשרוף הכל!' קרא שובל לחבריו. אבל כאשר ראה את פניהם העייפות הבין לבד שכולם כבר לא בקטע, ורק רוצים ללכת הביתה. 'טוב, מילא', חשב לעצמו. ואז – ראה לשמחתו הרבה את המדורה של הילדים מכיתות ה' שהלכו מוקדם יותר, שעדיין היו בה גחלים. 'איזה יופי! יש היכן לשרוף את הקרשים!' - שמח שובל, והשליך את כל הקרשים על המדורה. הקרשים התלקחו ושובל נהנה לראות אותם נשרפים.

רגע אחד לאחר מיכן הגיעו כמה הורים של ה' שהיו בדרך לעבודה כדי לכבות, וכדי לקחת את השולחן המתקפל שהושאר שם. 'מי שם פה קרשים?! מי הבעיר שוב את המדורה?! נהרס כל השולחן!!' אמר בקול אחד ההורים.

שובל הלך משם בלי שישימו לב ולעצמו חשב: הם אשמים! השאירו מדורה בלי השגחה. הקרשים שלי לא היו עושים כלום בלי האש!

פרק ו' משנה ד' (חלק 2)

כותרת: האחריות על חפץ בוער שניתן לאדם אחר

אָחַד הָבִיא אֶת הָאוּר, וְאָחַד הָבִיא אֶת הָעֵצִים,

הַמְבִיא אֶת הָעֵצִים חַיֵּב.

אָחַד הָבִיא אֶת הָעֵצִים, וְאָחַד הָבִיא אֶת הָאוּר,

הַמְבִיא אֶת הָאוּר חַיֵּב.

בָּא אַחֵר וְלָבָה,

הַמְלַבֶּה חַיֵּב.

הטעם: (הקיפו בעיגול את האפשרות המתאימה) *האחראי הוא*

אביא האש / אביא העצים / האחרון / הראשון, כי

לִבְתּוֹ הָרוּחַ, (דווקא רוח שאינה רגילה)

הָרִי כָּלֵם פְּטוּרִין

הטעם:

פירוש מילים: אור = אש. לָבָה = עשה רוח והגביר את האש.

לִבְתּוֹ = ליבתה אותו = הגבירה בו את הרוח.

1. **סמנו** בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב/פטור

2. **סמנו** בצבע **ירוק** את **שאר מילות הדין**

3. **סמנו** בצבע **צהוב** את **4 המקרים** במשנה.

4. מהם שני הדברים ההכרחיים ליצירת אש מזיקה לפי המשנה?

5. מהו הדבר השלישי שמזרז את התפשטות האש, שיכול לבוא

מהטבע ויכול לבוא בידי אדם? _____

6. בסיפור מהעמוד הקודם על שובל וילדי כיתות ה', מי צריך לשלם

על השולחן המתקפל? שובל / ילדי כיתות ה' / אף אחד

העתיקו את המשפט במשנה הקובע את ההלכה במקרה זה

(העתיקו מקרה + דין)

7. באיזה מקרה גם מי שהביא את העצים וגם מי שהביא את האש

יהיו פטורים? [שימו לב לפירוש - באיזה רוח מדובר!]

8. ספרו על מקרה שבו נשרף משהו בגלל חוסר זהירות.

חובת תשלום על אבנים ועפר שניזוקו בשריפה

הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבֶּעֶרָה, וְאָכְלָה עֲצִים אוֹ אֲבָנִים אוֹ עֹפֶר,

חַיֵּב,

שֶׁנֶּאֱמַר: (שְׁמוֹת כב,ה)

"כִּי תֵצֵא אִשׁ וּמִצָּאָה קִצִּים,

וְנָאֵכַל גְּדִישׁ אוֹ הַקֶּמֶה אוֹ הַשְּׂדֵה,

שְׁלֵם יִשְׁלֹם הַמִּבְעִיר אֶת הַבֶּעֶרָה."

1. סמנו בצבע **כתום** את מילות הדין: חייב, פטור.

2. סמנו בצבע **צהוב** את המקרה במשנה.

3. סמנו בצבע **אחר** את הטעם לדינים שבמשנה.

4. המילה במשנה המסמנת לנו כאן מצוטט פסוק? _____

5. פירושי מילים: מתחו קו בין כל מילה לפירושה.

• הבֶּעֶרָה	• ערימות חיטה קצורה
• וְאָכְלָה	• חיטה בשלה עומדת בשדה
• גְּדִישׁ	• האש
• קֶמֶה	• ושרפה

6. השלימו בעזרת התרמילון: מהמילים בפסוק '_____':

'_____', אנו לומדים שיש לשלם על הצומח

שבשדה. מהמילה '_____': אנו לומדים שיש לשלם

גם על האבנים והעפר.

תַּרְמִילוֹן: שְׂדֵה, גְּדִישׁ, קֶמֶה.

7. מה תהיה ההלכה בסיפור מהעמוד הקודם? האם גדי וגבי

צריכים לשלם על הלבנים? _____

חובת תשלום על אבנים ועפר שניזוקו בשריפה

גבי וגדי היו חברים טובים. לא פלא שביום הולדת של גדי גבי היה שותף מלא בתכנון, וגם בהפעלה. גבי היה אחראי על המנגל, שהתקיים בקצה העיר. המבורגרים, פרגיות, קבב – אלו רק חלק מהמטעמים שגבי הוציא מתחת ידיו המיומנות. 'גבי, מה קורה?!' מה עם הכנפיים?!' התחילו ללחוץ החבר'ה. וגבי המומחה זיהה שבקצב הזה הוא לא יעמוד בביקוש. 'צריך לפתוח עוד מנגל' חשב לעצמו.

'גדי, יש מצב שתביא מהבית מנגל נוסף?' 'איפה, הבית רחוק, אבל יש לי כאן רשת נוספת, ננסה לאלתר משהו'. ענה לו גדי.

בעזרת כמה לבנים ובלוקים שמצאו בסביבה, הם אילתרו מנגל נוסף לצהלת החברים.

לקראת השעה 11 יצא השכן וניגש אליהם: 'מי כאן האחראי? מזכיר לכם שאחרי 11 בלילה אין מוזיקה. היי, מה עשיתם עם הבלוק והלבנים שלי?! מה נראה לכם?!' אני תכננתי לסגור איתם קטע לא מרוצף בחצר!'

'סליחה, מצטערים, לא ידענו שזה שלך. חשבנו שזה פסולת לא בשימוש'. 'לא נורא'. התרכך השכן. 'אני חושב גם שהעלות היא לא גבוהה. רק כמה שקלים. יהיה בסדר'.

אחרי שהשכן הלך, אמר גדי לגבי: לא אכפת לי לשלם, אבל לא נראה לי שאנחנו חייבים. לבנים זה לא עצים, זה לא נשרף, רק חטף קצת צבע שחור. אנחנו לא צריכים לשלם'.

דוד _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ד' (4)

אחריות בנזקי שריפה שעברה מכשולים

אחד האמצעים למניעת התפשטות שריפות יער הוא יצירת 'שבילי אש', שהם אזורים ריקים מעצים וצמחייה, כדי למנוע מהאש להתפשט מעבר להם.

בקיץ של שנת 2012, עיריית חיפה החלה בפרויקט יצירת "שבילי אש" שיהוו חייץ בין החורש הצפוף של יערות הכרמל לבין בתי מגורים הסמוכים לו, זאת במסגרת הפקת הלקחים מהשריפה הגדולה בכרמל.

אך – האם 'שבילי אש' כזה מספיק? קראו את קטע המידע הבא

בנוסף לכך עצי האורן בוערים בקלות ובעוצמה, הם גם יכולים להעביר את האש למרחקים גדולים על ידי איצטרובלים מתפוצצים ובווערים, שיכולים במקרה של שריפה גדולה - לעבור 100 ואף 200 מטרים ולהעביר את השריפה גם שטחים ריקים גדולים כמו כביש ירושלים-תל אביב.

1. אם השריפה יכולה לעבור 100 ו-200 מטר, מה התועלת ב'שבילי אש' צר יותר?

פרק ו' משנה ד' (4)

כותרת: אחריות על נזקי שריפה שעברה מכשולים

עברה (האש) גדר שֶהוּא גְבוּהָ אַרְבַּע אַמּוֹת (2 מטר מעל העצים הבוערים) או דֶּרֶךְ הַרְבִּים (ברוחב 8 מטר לפחות) או נָהָר, (ברוחב 4 מטר לפחות) פטור.

הַמְדְּלִיק בְּתוֹךְ שָׁלוֹ, עַד כְּמָה תַּעֲבוֹר הַדִּלְקָה?

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר:

רוֹאִין אוֹתָהּ כֵּאלֹו הִיא בְּאֲמָצַע בֵּית כּוֹר. (באמצע

שטח של 68 מטר לכל כיוון)

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, כְּדֶרֶךְ הַרְבִּים. (8 מטר)

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:

חֲמִשִּׁים אַמָּה. (25 מטר)

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: (שְׁמוֹת כב,ה)

"שָׁלֹם יִשְׁלַם הַמִּבְעֵר אֶת הַבִּעֵרָה,"

הַכֹּל לְפִי הַדִּלְקָה (אין מרחק קבוע. אלא תלוי בעוצמת האש)

1. סמנו בצבע ירוק את האומרים במשנה.
2. סמנו בצבע כתום את מילות הדין: חייב, פטור.
3. סמנו בצבע צהוב את 4 המקרים במשנה.
4. סמנו בצבע כתום את הדינים הנוספים במשנה.
5. סמנו בצבע אחר את הטעם לדינים שבמשנה.
6. סמנו בעט כותרת (שאלה) המופיעה במשנה.

פרק ו' משנה ד' (4)

אחריות על נזקי שריפה שעברה מכשולים

7. פירושי מילים: מתחו קו בין כל מילה לפירושה.

דלקה	• שטח גדול, 68 מטר לכל כיוון
בית כור	• שביל רחב המיועד לאנשים רבים
אמה	• האש
דרך הרבים	• חצי מטר

8. השלימו בעזרת התרמילון:

אדם הדליק אש, והיא עברה והגיעה לשטח של חברו.

אם היה מכשול לאש, כמו למשל:

■ בגובה של _____ מעל

העצים הבוערים,

■ או: שביל רחב ברוחב של _____,

■ או: _____ ברוחב של 4 מטר,

מדליק האש יהיה _____.

אם היה שטח ריק מסביב לאש, נחלקו התנאים איזה שטח

נחשב כאמצעי זהירות סביר, שאם האש עברה אותו – יהיה

פטור:

■ לפי רבי אלעזר בן _____, רק מרחק של _

נחשב הפסק טוב.

■ לפי רבי אליעזר, מרחק של _____ אמה (____ מטרים).

■ לפי רבי עקיבא, מרחק של _____ אמה (____ מטרים).

■ לפי רבי _____, אין מרחק קבוע, אלא תלוי

בעוצמת האש.

תרמילון: שמעון	עזריה	נהר	שבי	לדר	פסוק
8 מטרים	8 מטרים	68 מטרים	25	50	
8	16				

פרק ו' משנה ה' (1)אחריות האדם על חפצים מוסתריםשניזוקו בשריפה שגרם לה

ג', עברייני ידוע, היה מסוכסך עם משה. הכל התחיל כאשר משה הלוחה כספים לאחותו של ג', וכאשר הגיע הזמן להחזיר את ההלוואה, לא היה באפשרותה להחזיר את ההלוואה. אז משה פנה לבית המשפט.

האחות ביקשה מאחיה ג' שיעזור לה, והוא פנה למשה ואמר לו שיבטל את התביעה. משה לא הסכים, ו-ג' החליט לפגוע ברכושו, שילמד להיזהר ממנו.

באמצע הלילה נכנס ג' לחצר של משה. הוא ראה ערימה של שמיכות ישנות, ואמר לעצמו: 'אשרוף את השמיכות, ואז גם אם יתפסו אותי – לא אצטרך לשלם הרבה. אלו רק שמיכות ישנות'. אמר, ועשה.

למחרת, באו שוטרים לעצור את ג'. 'מה אתם רוצים?' היתמם ג'.

'אכלת אותה. הכל מצולם'. אמרו לו השוטרים.

'שטויות', צחק ג'. 'מה זה כמה שמיכות, אני משלם עכשיו'.

'ומה עם כלי הגינה החשמליים שהיו מתחת השמיכות? מכסחת דשא, מסור לניסור עצים, חרמש לניכוש עשבים, מה איתם?'.

בבית המשפט טען ג': 'אני משלם רק על השמיכות הישנות, אותם ראיתי

ואותם הדלקתי. אני לא אשם שהוא מחביא שם את כל המחסן שלו!'.

1. מדוע משה חושב שהוא צודק?

2. למה ג' חושב שהוא צודק?

פרק ו' משנה ה' (חלק 1)

כותרת: אחריות האדם על חפצים מוסתריםשניזוקו בשריפה שגרם לה

הַמְדָּלִיק אֶת הַגָּדִישׁ, וְהָיוּ בּוֹ כָּלִים (מוסתרים) וּדְלָקוּ,

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:

יְשֻׁלָּם מֵה שְׁבִתוֹכֹ.

וְחֻכְמִים אָמְרִים:

אֵינוֹ מְשֻׁלָּם אֲלָא גָּדִישׁ נֶשֶׁל חֲטִים אוֹ נֶשֶׁל שְׁעוּרִים.

(הטעם: חכמים למדו מפסוקים, שבנזקי אש משלם רק על דברים גלויים ונראים)

וּמֻדָּים חֻכְמִים לְרַבִּי יְהוּדָה

בְּמְדָּלִיק אֶת הַבִּירָה (=בית גדול)

שֶׁהוּא מְשֻׁלָּם כָּל מֵה שְׁבִתוֹכָה,

שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִנִּיחַ בִּבְתֵּים.

3. סמנו בצבע צהוב את שני המקרים במשנה.

4. סמנו בצבע כתום את מילות הדין הבולטות: ישלם / משלם / אינו משלם.

5. סמנו את הטעם לדינים שבמשנה בצבע אחר.

6. פירושי מילים: מתחו קו בין כל מילה לפירוש המתאים.

• גדיש	• בית גדול
• ודלקו	• מה שרגילים לעשות
• בירה	• ערימת קש
• דרך בני אדם	• ונשרפו

7. לפי המשנה, מה יהיה הדין בסיפור עם משה ו-ג' בעמוד הקודם?

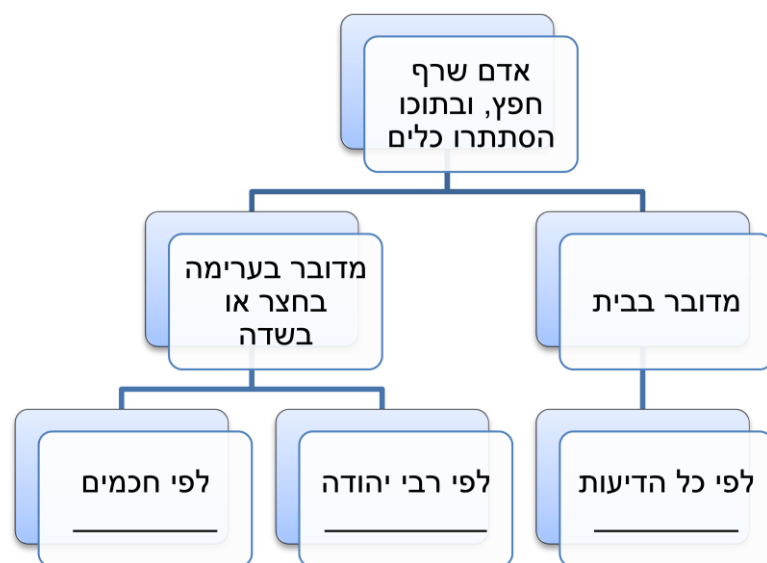
א. מיהו החכם האומר ש-ג' צריך לשלם? _____

ב. מי אומרים שמשה לא צריך לשלם? _____

8. מהו הטעם של האומרים שלא צריך לשלם? _____

מהי הדוגמה במשנה לחומר דליק שבו הוסתרו כלים מחוץ לבית? _____

9. הקף בעיגול או השלם: כאשר אדם שרף בית, צריך לשלם על הכלים שבתוכו, לפי דעת רבי יהודה / חכמים / שניהם. הסיבה לכך היא _____ הבית נקרא בלשון המשנה _____.

10. השלימו את התרשים. כתבו במקומות המתאימים אם צריך או לא צריך לשלם:

פרק ו' משנה ה' (חלק 2)

א. אדם לא נושא באחריות לנזקים שלא היו אמורים להיגרם
ב. אדם שחייב עונש מוות על מעשה, לא יתחייב עליו גם בתשלום

במשנה הבאה נפגוש שני עקרונות.

עקרון אחד אנו מכירים: **אדם אחראי רק על נזקים שנגרמו באופן נורמלי.**

ניזכר בכמה מקרים ודינים שלמדנו. הקיפו בעיגול את ההשלמה הנכונה:

- אם אדם שמר על בעל חיים כראוי, והוא בכל זאת הזיק – יהיה חייב / פטור.
- בעל חיים שנפל לגינה וגרם נזק, הבעלים חייב / פטור.
- אם אדם נתן לאדם אחר אחראי שישמור על בעל החיים או האש שלו, הבעלים / השומר חייב.

הטעם לכל הדינים הללו (השלימו בעזרת העקרון שלמעלה):

האדם שמר **באופן נורמלי** וסביר, והנזק נגרם _____, ולכן _____.

העקרון השני: **אדם לא יתחייב בעונש מוות וגם בתשלום על אותו מעשה.**

הוא יתחייב רק בעונש החמור יותר – עונש המוות.

לדוגמא: מחבל שהניח פצצה, והפצצה הרגה אנשים והרסה רכוש, הוא יתחייב על ההרג, ולא נחייב אותו על ההרס.

אחד ההסברים לכך הוא, שאם אחרי שרוצח הרג אדם אנו עסוקים בקטנות – בכסף, אנו גורמים לזלזול בערך של חיי אדם.

נסכם:

- א. על נזק באופן לא צפוי – לא נחייב.
ב. במקרה של הרג והרס, נחייב על ההרג ולא על ההרס.

בס"ד

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ה' (חלק 2)

כותרת:

א. אדם לא נושא באחריות לנזקים שנגרמו שלא כצפוי
ב. אדם שחייב עונש מוות על מעשה, לא יתחייב עליו גם בתשלום

הִיָּה גְּדִי כְּפוֹת לוֹ (קשור לגדיש), וְעֶבֶד סָמוֹךְ לוֹ, וְנִשְׂרָף עִמּוֹ, חֵיִב.

(הטעם: הנזק נגרם באופן צפוי, כי מכיון שהגדי קשור, הוא לא היה יכול לברוח.)

עֶבֶד כְּפוֹת לוֹ וְגְדִי סָמוֹךְ לוֹ, וְנִשְׂרָף עִמּוֹ, פְּטוֹר.

(הטעם: פטור על העבד - מכיוון שהעבד היה קשור, מי שהדליק את הגדיש חייב עונש מוות על הריגת העבד, ולכן יהיה פטור מתשלום עליו.
פטור על הגדי – כי הגי יכול היה לברוח, והנזק הוא לא צפוי)

1. סמנו בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב / פטור.

2. סמנו בצבע **צהוב** את **שני המקרים** במשנה.

3. פירושי מילים: **מתחו קו** בין כל מילה לפירושה.

כפות	בעל חיים קטן, בן העז
סמוך	קרוב
גדי	קשור

6. מצאו בתפזורת את ההגדרות הקשורות למשנה

מ	ד	ר	כ	ב	נ	י	א	ד	מ	ת	צ
פ	י	א	ר	ק	ד	ש	ד	ו	ש	כ	י
נ	ה	ר	ב	ס	ל	ז	ל	ר	ז	מ	ט
מ	ס	ב	ת	ט	ה	ש	פ	א	ה	י	ל
ת	ר	י	ב	ס	ת	ס	ת	ו	ר	מ	ו
ו	א	י	ו	מ	ו	ת	צ	ט	י	כ	פ
ו	ט	ה	צ	ו	י	מ	נ	נ	ב	ח	פ
מ	ב	ו	מ	כ	ר	מ	מ	ז	ק	נ	ט
ש	י	ד	ג	ח	ח	פ	ה	י	י	ג	ו
נ	י	ה	ת	ו	א	ל	ד	ק	ל	ש	ר
ו	ח	ה	ו	ל	ר	ו	ב	י	ד	כ	ג
ע	פ	מ	פ	י	ט	י	ק	נ	מ	ל	ע
ש	ד	ס	כ	ב	ב	א	ק	מ	א	ח	ט

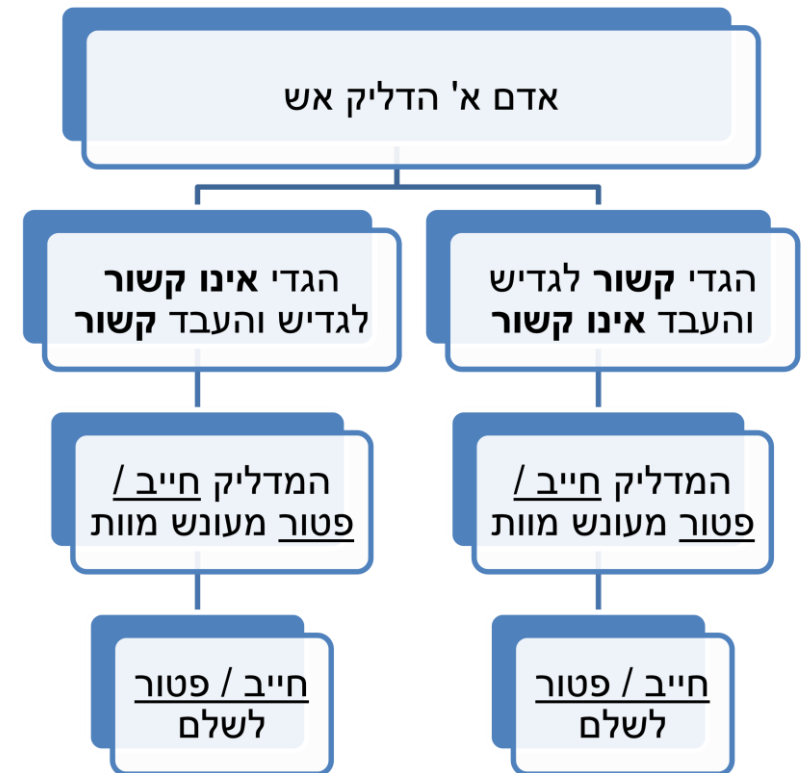
כפות / סמוך / כלים מוסתרים / גדיש / בבא קמא / נזיקין /
 אחריות / תשלום / מדליק בירה / רבי יהודה / חכמים /
 עונש מוות / דרך בני אדם / חייב / פטור

4. השלימו או הקיפו בעיגול:

- א. כאשר הגדי **קשור**, הוא יכול / לא יכול לברוח, ולכן מדליק
 האש חייב / פטור מלשלם.
 ב. כאשר העבד **סמוך לגדיש ואינוקשור**, הוא יכול / לא יכול
 לברוח, ולכן מדליק האש חייב / פטור בעונש מוות.

5. הקיפו בעיגול בתרשים לפי הנלמד במשנה

זכרו! עונש מוות לא בא יחד עם חובת תשלום!

אחריות על נזקי שריפה שנגרמו בעקיפין

'איכס, איך את נוגעת בו!' אמרה יפעת. לחברתה שגית, שליטפה כלב שהגיע משומקום.

כל החברות היו עסוקות במדורת ל"ג בעומר. שלב האוכל כבר עבר, וחלק מהחברות הסתובבו בין המדורות הסמוכות. לפתע הגיע הכלב הזה. 'מה קרה לך, זה הכלב של ריקה! אני מכירה אותו, וגם הוא אותי, תיכף תראי משהו מגניב'. אמרה שגית.

לכלב לא היה קולר פשוט, אלא רתמה. שגית לקחה תבנית עם צ'יפס, קיפלה אותה כדי שהצ'יפס לא ייפול, וקשרה אותה לריתמה. 'השתגעת?!' צווחה יפעת. 'מה את עושה?!', 'חכי ותראי', ענתה לה שגית. 'לך לריקה!' פקדה על הכלב. והכלב – לא יאומן! כשכש בזנבו והלך לחפש את ריקה.

לפתע, כאשר עבר מתחת למנגל של המדורה השכנה, נתקלה התבנית שעל גבו במנגל. המנגל התהפך, ובנס איש לא נפגע. גם הכלב לא, אבל כמה גחלים נכנסו למנגל והצ'יפס עם השמן התחיל לבעור. 'אמאל'ה!!' צרחו כמה בנות. הכלב התחיל לרוץ במהירות. התבנית נפלה, היישר על שקיות האוכל והשתייה של המדורה השכנה. שגית ניגשה אל הכלב: 'מצטערת מאמי. איך אתה מרגיש?'

הכלב נראה בסדר, אבל שקיות האוכל והשתייה ניזוקו מהגחלים.

'מי שם על הכלב את התבנית?!' השתגעתם לגמרי! תביאו לנו עכשיו שתייה אחרת!!' זעמו ילדי המדורה האחרת. 'הלו, להרגיע! יצא משליטה, צירף מקרים שלא באשמתנו! וחץ מזה, בלי הגחלים שלכם שנפלו על התבנית לא היה קורה כלום!'

מי לדעתך צודק, שגית או ילדי המדורה השכנה?

סדר _____ מסכת _____

פרק ו' משנה ו'

אחריות על נזקי שריפה שנגרמו אגב פעילות בעבודה

גַּץ (=ניצוץ) שִׁצָא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ, וְהִזִּיק,

חַיֵּב.

גָּמַל שֶׁהָיָה טָעוֹן פְּשָׁתָן (=סיבים דליקים שעושים מהם חוטים לבגדים) וְעָבַר בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים, וּנְכַנְסָה פְּשָׁתָנוּ לְתוֹךְ הַחֲנוּת, וְדָלְקָה בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי (=הפשתן נדלק מהנר של בעל החנות) וְהִדְלִיק אֶת הַבֵּירָה (=הפשתן הבוהק הדליק את הבית הגדול),

בְּעַל הַגָּמֶל חַיֵּב. (=כי מטען שנכנס

לחנות הוא חריג)

הַנִּיחַ חֲנוּנִי אֶת נֵרוֹ מִבְּחוּץ,

הַחֲנוּנִי חַיֵּב. (=הוא הניח דבר מזיק

ברשות הרבים)

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:

בְּנֵר חֲנִיכָה פָּטוּר. (=מכיון שמצוה להניח את הנר

בחוץ, אינו חייב בנזקים שנגרמו)

1. סמנו בצבע **כתום** את **מילות הדין הבולטות**: חייב / פטור.
2. סמנו גם את **מילות הדין הנוספות** בצבע **כתום**.
3. סמנו בצבע **צהוב** את **ארבעת המקרים** במשנה.
4. **וסמנו** בצבע **ירוק** את האומר במשנה.

5. במשנה מתואר מעשה דומה לסיפור על שגית ויפעת.

השלימו את החסר:

- א. **בעל החיים:** במשנה _____ בסיפור _____
 ב. **החומר הדליק** המחובר לבעל החיים: במשנה _____
 בסיפור _____
 ג. **הדבר שהבעיר** את החומר הדליק: במשנה _____
 של _____ בסיפור _____
 ד. **הדבר שניזוק מהאש:** במשנה _____
 בסיפור _____

6. האש הגדולה נגרמה כתוצאה מחיבור של שני דברים: 1. חומר דליק, 2. אש קטנה שהדליקה.

- א. לפי המשנה, באיזה מצב מי שהביא את **החומר הדליק** יהיה אחראי?

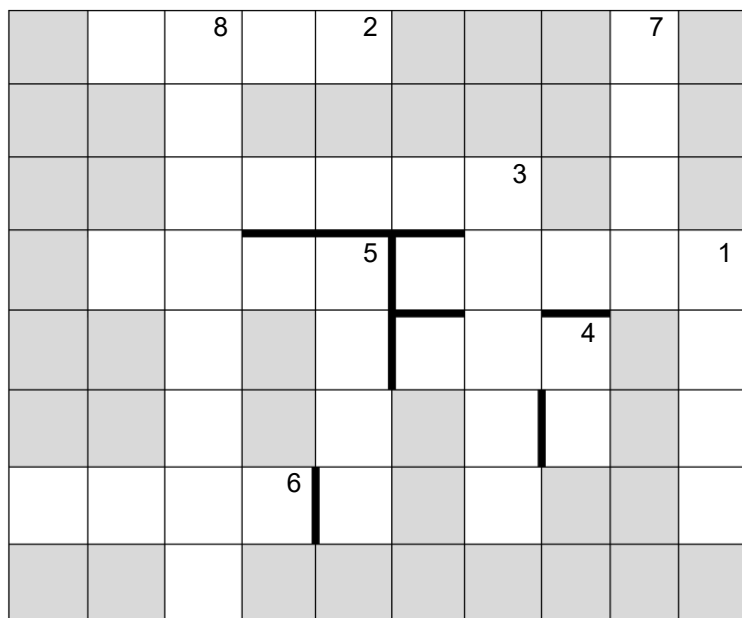
 ב. ובאיזה מצב מי שהביא את **האש הקטנה** יהיה אחראי?

7. לפי מה שכתבתם בשאלה 6, מי בסיפור של שגית וילדי המדורה השכנה אחראי על הנזק?

 הסבירו את קביעתכם! _____

8. לפי רבי יהודה, יש מצב שבו מותר להניח נר בחוץ, ואז החנווני לא יצטרך לשלם. מהו המצב?

9. השלימו את התשבץ להנאתכם!

מאוזן:

1. נר שלפי רבי יהודה בעליו פטור אם יגרום לשריפה.
2. בית גדול בלשון המשנה
3. בעל חנות בלשון המשנה
4. בעל חיים נושא מטען גבוה
5. כלי עבודה שיכול להוציא ניצוצות
6. ערימת קש דליקה

מאונך:

1. 'צריך לשלם' בלשון המשנה
3. חולקים על רבי יהודה במשנה ה'
4. ניצוץ בלשון המשנה
5. ההיפך מ'חייב'.
7. חומר דליק. משמש לעשיית בגדים.
8. חכם החולק על הרוב במשניות ה-ו